

A close-up, high-contrast portrait of a woman with light brown hair, green eyes, and red lips. She is looking slightly to the right. The lighting is dramatic, with one side of her face in shadow.

Alica Bartková

ROZDVOJENIE

Od autorky Kniha nepokoja, Návrat a Piková sedma

TATRAN

Rozdvojenie

Alica Bartková

Rozdvojenie

TATRAN

Vyšlo vo Vydavateľstve TATRAN, Bratislava 2015
ako 5047. publikácia a 124. zväzok edície Slovenská tvorba.

Prvé vydanie

Obálku navrhol VRANART, Peter Hrevuš

Zodpovedná redaktorka Lucia Žáryová

Jazyková redaktorka Eva Mládeková

Technický redaktor Jaroslav Zdražil

Sadzba RS servis, Bratislava

Vytlačila Těšínská tiskárna, a. s., Český Těšín

www.slovtatran.sk

:: knihy pre **hodnotnejší** život

Copyright © Alica Bartková 2015

Cover design © VRANART, Peter Hrevuš 2015

Slovak edition © Vydavateľstvo TATRAN 2015

ISBN 978-80-222-0725-6

1.

RANNÁ BÚRKA MI PRIŠLA VEĽMI VHOD. Blesky osvetľujúce niekoľko plastových figúrok z detstva, poctivo poukladaných na policičke, a následné hromobitie znamenajú, že dnes nemusím ísť na to stretnutie.

Zobudilo ma rinčanie skiel, tlaková vlna blesku zasiahla aj moje staré drevené okná, až som mala pocit, že sa rozbijú. Hodiny ukazovali 6.59, o päťnásť minút by aj tak zazvonil budík a musela by som vstať, umyť sa, obliecť, niečo zjesť a vydať sa na cestu k starým rodičom, pretože sa tam zide celá rodina ako každý rok. Slúbila som, že prídem pred dešiatou (ak sa nestane niečo neočakávané), aby som sa nemusela vliecť po cestách a stáť v štrúdlí – v zápche v najväčšom teple – a aby som bola s príbuznými čo najdlhšie. Poriadna búrka je dobrou výhovorkou, prečo nikam nejstť. Len dúfam, že bude dlho trvať a ja sa tam budem môcť vypraviť až zajtra a byť s príbuznými čo najkratšie.

Nemám voči svojmu príbuzenstvu averziu, ale každý rok počúvať to isté a vidieť svoje chyby na

iných (krv predsa len nie je voda) ma straší oveľa viac ako blesky a hromy. Vždy keď som tam, pripadá si ako chytená v akejsi konštrukcii premyslene vypracovanej časom a silou génov, kde sa dejú veci proti mojej vôli a zostáva mi ich iba ticho pretrpieť. Počnúc od rumovo-orechovej torty mojej tety Bely (rodičia ju pomenovali Izabela, ale všetci ju volajú Bela), ktorú neznášam, no vždy ju musím zo slušnosti ochutnať, cez narážky na môj život a znášanie ich mylnej predstavy, že keď sú moji príbuzní, majú právo sa v ňom rýpať, končiac omieľaním historiek, ktoré viem už naspamäť, no musím ich počúvať znova a znova... A vidieť črty ich tvárí, sem-tam pripomínajúce moje, vidieť ako sú vekom čoraz výraznejšie, deformuje ich gravitácia a ochabnutá pokožka, a znova pocítiť čoraz intenzívnejšie pripomenutie si toho, že ja budem vyzeráť podobne, na to dnes naozaj nemám náladu. Vlastne na to nemám náladu nikdy.

Keď som sa teda zobudila do takého nečasu lahodiacemu mojej duši, ešte chvíľu som spokojne ležala, vnímala náhle a ostré svetlo bleskov a ohlušujúce hromy, no po niekoľkých minútach som aj tak vstala, umyla sa, obliekla a niečo zjedla.

Teraz sedím v kuchyni, pijem teplú kávu a premýšľam, čo budem dnes robiť.

Pozriem na plyšovú opicu s čudnou žltou čiapkou (tá opica by bola čudná aj bez nej), vystrelenú včera

na strelnici patriacej ku kolotočom, ktoré nedávno prišli do nášho mesta, a keby som nevnímala silnú vôňu kávy, myslela by som si, že ešte spím a snívam. Opica zo strelnice patrí totiž medzi posledné veci, ktoré by som doma chcela, a vystreliť ju (čo som mimochodom do včerajška videla iba v amerických filmoch) mi pripadá rovnako trápne ako hlúpe. Opica má na rukách pripevnené čosi ako činely a stavím sa, že by som nimi nespravila ani zďaleka taký hluk ako treštiace blesky za oknom. Doteraz sa len striedali blesk a hrom, blesk a hrom... no teraz nastupuje na scénu aj dážď a bubnovanie ťažkých kvapiiek na okno. Akoby ma nútili odkryť podstatu toho, prečo som bola včera s Maťom na tých kolotočoch. Akoby mi veľký neviditeľný prst ťukal na čelo a celé to dnenie sa ozývalo iba v mojej hlave. Prečo dávam šancu veciam, o ktorých dopredu viem, že sú odsúdené na zánik? – Nuda? Zbabelosť? Pokrivená slušnosť? V každom prípade je v tom trochu sebeckta, pretože keby som mu rovno povedala, že to nemá význam, bolo by to preňho najlepšie. Ale pre mňa by to predstavovalo nechutné vyjadrenie vlastného názoru bez možnosti kompromisov a risk, že ma znenávidí.

Čo vlastne chcem? Asi aby to celé nejako prehrmelo a upadlo do zabudnutia ako táto búrka – klasická, pasívna cesta zbabelca.

Privoniam ku káve, jej aróma ma vždy upokojí,

ale zároveň povzbudí zvláštnym spôsobom. Premýšľam, či si dám do nej aj mlieko, čo nikdy nerobím, keď vtom udrie guľový blesk. Rana ako z dela. Niežeby som niekedy počula, ako znie rana z dela, ale asi by znela podobne. Blesk rozrazil vzduch, ktorý sa nemal kam popratať, a jeho tlak rozbil okná. A určite roztlkol aj okná susedov nado mnou, pretože vidím padať veľké črepy skla. Nepomohlo im ani to, že boli plastové. Je to zvláštne, ale neprekvapilo ma to. Podídem k rozbitému oknu, pozriem dole a vidím horieť strom pred panelákom. Ten to teda schytal! Rovno do košatej koruny. Určite ukrývala nejaké vtáctvo, ktoré mi pílilo uši každé skoré ráno aj neskorý večer. Teraz už nebude. Je to smutné, ale má to istú výhodu – pokojný spánok.

Po blesku sa rozozvučali alarmy áut, rozliehajúce sa z každej strany, takže si pripadáam takmer ako včera na tých kolotočoch. Tam sa tiež šírili podivné zvuky z každej strany. Vrava ľudí, melódie automatov a popové odrhovačky. Ibaže alarmy znejú lepšie.

Príde mi na um, že skontrolujem aj ostatné okná, a sotva sa obzriem, je mi všetko jasné. Vojdem do obývačky a naskytne sa mi ďalší čudný pohľad. Akváriová rybka sa mece na koberci poľfkonom vodou. Ak by sa ryby zmocnila panika, vyzeralo by to presne takto. Kusy rozbitého akvária spolu so skalkami, umelými riasami a vodnou trávou sú roztrúsené po celom koberci a zasahujú od obývačky až na par-

kety v chodbe. Tlaková vlna rozbila nielen okno, ale aj akvárium, ktoré mi darovali rodičia. Vraj aby som tu nebola sama. Akoby akváriová ryбка bola adekvátnou spoločnosťou. Aj preto je len jedna. Symbolická. Povedala som si, že keď už mám to akvárium, tak si jednu kúpim. Rodičia mi totiž dali akvárium bez rýb, vraj si mám kúpiť, aké chcem. Nemala som to srdce povedať im, že nechcem nijaké. Asi po mesiaci civenia na vodnú trávu, pomaly sa víriacu vo vode, a na bublinky stúpajúce k hladine, som si kúpila jednu ryбку, ani neviem, čo je to za druh, akási modro-žltá. Teraz sa bezmocne trepe na koberci a ja si uvedomím, že by mi vlastne vôbec nechýbala. Jemne ju však zoberiem, vojdem do kuchyne, napustím do pohára vodu a dám ju tam. Odrazu pláva a kmitá sebou, akoby sa nič nestalo, akoby si ani nevedomovala, že nie je vo svojom akváriu. Stavím sa, že tá ryбка nevie vôbec nič.

Zoberiem zmeták, pozametám črepiny a hodím ich do koša. Cítim, ako sa mi ešte zadierajú do papúč s plastovou podrážkou, škripu, ešte viac sa drví a zapadajú do rýh medzi parketami. Väčšie kusy opatrne chytím do rúk a hádzem do smetiaka, no aj tak mi jedna ostrá hrana jemne poreže ukazovák. Rezné rany na rukách sú najhoršie, lebo nimi robíme veľa vecí a so zraneniami na nich sú naše možnosti obmedzené. A keď ich stále používame, tak si ich aj najčastejšie poraníme.

Na ranu si dám náplasť, pozriem sa do zrkadla a zistím, že po čele mi stiekol pramienok krvi. Musel ma zasiahnuť črep z okna, a ani som si to nevšimla. Je zaujímavé, ako vám veci dejúce sa okolo dokážu odvieť pozornosť od vlastného tela. Tampónom očistím malú ranku na tvári a prilepím si náplasť aj tam.

Vyjdem z kúpeľne, vyberiem zo špajze vysávač, že povysávam sklené úlomky medzi parketami, a nachystám si vedro a handru, aby som poutierala vodu z akvária. Vôbec sa mi do toho nechce, ale v krízových situáciách sa človek rýchlo prispôbí.

Všetko urobím podľa plánu, sadnem si v kuchyni ku káve, ktorá už dávno vychladla, a s čudným pocitom uspokojenia sa zadívam na fotky na stene. Na väčšine z nich je moja rodina, potom kamaráti a, samozrejme, ja s nimi, hádžuc predstierané aj pravé úsmevy. Ani neviem, prečo som ich tam dala. Možno preto, lebo to tak robia moji rodičia a robia to tak skoro všetci moji známi. Akoby trpeli poruchami pamäte a museli si každý deň pripomínať, koho poznajú, koho majú radi a čo prežili. Je to vlastne hlúpe, ale v čomsi zároveň milé. Keď sa pozerám na mamu s otcom, brata, starých rodičov a dokonca tetu Belu (netuším, kedy som tam tú fotku dala), mám pocit istoty. Nie je to taká istota ako to, že mám prácu, byt a v ňom ikeácky nábytok, ale istota v tom, že niekde tam, na miestach, ktoré poznám už z detstva, sú stále ľudia, ktorým na mne záleží.

Cez rozbité okno odrazu začne frkať dážď, vietor ho totiž nasmeroval priamo na môj byt. Kým sú to len jemné kvapky, neprekáža mi to, ale keď sa prestane blýskať a nasledujú krúpy, usúdim, že je načas hľadať igelit, kladivo a pripináčky. Myslím, že tu nejaký mám ešte zo sťahovania. Otvorím špajzu, zapnem v nej svetlo – a nastane skrat. Najprv si myslím, že je to len vyhorená žiarovka, ale keď nefunguje svetlo nikde, je mi jasné, že ide o skrat. Posvietim si baterkou a nájdem kladivo, po pripináčikoch ani stopa, vezmem teda lepiacu pásku, no igelit tiež neviem nájsť. Krúpy veľkosti golfových loptičiek vybijajú aj zvyšky skla v okenných rámoch a podlaha pod nimi je opäť plná črepín a ľadu. Vezmem kľúče od komory – igelit bude určite tam – a poberiem sa do suterénu. Na chodbe je vrava – susedov (a celkovo ľudí) vždy spoja tie najhoršie veci. Čím horšie veci sa dejú, tým väčšmi v nich ožije čudný princíp socializácie. Podľa intenzity ich hlasov, hovoriacich o oknách a blesku a krúpach a... sú asi o poschodie vyššie, preto rýchlo zbehnem zo štvrtého poschodia na prízemie. Nepripojím sa k nim, pretože za celé dva roky, čo tu bývam, som sa zbližila len so starou paňou, bývajúcou oproti môjmu bytu, ktorá je teraz už takmer mesiac v nemocnici. Zbližovať sa s nimi teraz by bolo naozaj trápne.

Zídem do suterénu, otvorím svoj priečinok s drevenými doskami zvanými dvere a zavalí ma všetko

možné, len nie igelit. Svietim baterkou zbytočne, dopredu viem, že ho tu nenájdem. Osvetľujem kolieskové korčule, na ktorých som stála asi trikrát – doslova stála, pretože korčuľovať som sa nenaučila, baterka osvetlí aj porcelán od tety Bely – dar do vlastného bytu, ktorý je taký gýčový, že ho držím radšej tu a vôbec by mi neprekážalo, keby ho niekto ukradol. Svetlo blysne aj po starom kresle, ktoré som nahradila novým, hneď ako som si naň našetri-la, po zaváraninách, ktorými ma mama aj starká vždy napakujú, aj keď ich nechcem, a drevené dosky vzadu tu už boli predtým, ako som sa sem nastáho-vala. No nič... Idem spať.

Idem schodmi, pretože mi napadne, že si igelit budem musieť vypýtať od susedov, no na chodbe už nie je nik. Prinajhoršom to vyriešim vrecami na smeti.

Už pri dverách bytu sa mi niečo nezdá. Dúfam, že dymový zápach sa nešíri z neho, ale z chodby alebo z nejakého iného bytu. Ale dúfam márne. Otvorím dvere a dym valiaci sa z kuchyne mi potvrdí, že vďaka skratu u mňa nastal požiar. Dym je už všade, nestačím sa čudovať, že je to možné za taký krátky čas, z kuchyne šľahajú plamene, preto vybehnem na chodbu, hľadám hasiaci prístroj, ten nie je nikde, zvoním susedom na dvere, kričím, nech zavolajú hasičov... Napokon ešte vbehnem do bytu, aby som si zobrala tie najdôležitejšie veci.

Asi po hodine sedím v aute pred panelákom, z môjho bytu sa stále dymí aj po relatívne včasnom zásahu hasičov, ktorých zavolali susedia. V ruke zvieram pohár s rybkou a cez zrkadlo vidím, že vzhľad na sedadle, v kope medzi oblečením, dokladmi a všetkým možným, čo som si stihla zobrať a čo sa mi zmestilo do náručia, je aj škaredá plyšová opica s činelmi, rovnako zbytočnými ako ona.

Rybka sa pohybuje čoraz rezkejšie – a aj keď viem, že nič nevie – akoby reagovala na môj úsmev nad absurdnosťou celej situácie.

Pozriem sa hore ešte raz, vidím cez vybité okná len čierne diery, v ktorých sa stratil môj byt, vylejem vodu s rybkou do nikdy nepoužitého popolníka a naštartujem auto.

Dnes sa predsa len dostavím na rodinné stretnutie.

2.

TINA, TAK TERAZ MI VYSVETLI, ako to vlastne je.“

„Čo chceš na tom vysvetľovať?“

„Všetko. Nerozumiem tomu ani zamak.“

Keby mi niekto pred týždňom povedal, že budem prežívať to čo teraz, dám mu facku. Robo sedí vedľa mňa, hlavou sa opiera o stenu, ťažko preglgne, takže ohryzok mu cestuje dole, a potom zase hore krkom, čo ma dosť vytočí, ani sama neviem prečo. Vytáča ma na ňom asi už všetko.

„Skrátka nastal skrat a vyhorel mi byt.“

„To ako úplne?“

„Hej. Vieš... niekedy nemusíš doma zapalovať sviečky, ani zaspáť s horiacou cigaretou, ani nechať zapnutý plyn. Proste nastane skrat – a vyhorí ti byt.“
Tým ho hádam na chvíľu umlčím.

Pozriem cez okno a zbadám slnkom zaliatu záhradu. Ako som išla autom, počasie prešlo od mohutného dažďa cez jemné poprúchanie až po pražiacie slnko, ktoré všetko vysušilo. Cestou som počúvala

správy, nad ktorými by som sa inokedy možno zamyslela, ale teraz sa mi zdajú úplne nepodstatné. Zvláštne ako sa mení rebríček hodnôt, keď prídete takmer o všetko.

„A teraz čo?“

„Neviem.“

„Musíme dať byť čo najskôr do poriadku!“

Viem, že to môj večne pripitý bratranec nemyslí zle, ale teraz by som ho pri tých jeho rečiach najradšej tresla kladivom po hlave. Keď som prišla s plným autom harabúrd korunovaných opicou a povedala našim, čo sa stalo, predviedli väčšiu paniku ako ja. Vlastne sa sama čudujem, že to beriem tak pokojne. Možno mi to však dôjde až neskôr a dostanem nejeeden hysterický záchvat. Ktovie.

„Mali by sme sa tam vrátiť, veď ťa môžu vykradnúť!“

„Nemajú čo ukradnúť.“

„To všetko zhorelo?!“

„Robo, keď som odchádzala, bola z môjho bytu pariaca sa čierna diera! Tak už konečne sklapni!“ Takmer zrevem a premiestnim sa v čudných tepládoch, ktoré mi zo skrine vyhrabala starká, z kuchyne do obývačky. Tam na mňa všetci pozrú ako na obeť znásilnenia, mama vstane, objíme ma a usadí do kresla, kde predtým sedela ona. Keby sa tak správala stále, asi by som to nezniesla, ale teraz mi to neprekáža. Fakt sa cítim ako obeť. No nie znásilnenia,

ale čohosi, čo ani neviem pomenovať. Možno iba nepriaznivých okolností.

V telke ide romantická somarina, aj tak to nik nevníma, a stavím sa, že po celej tej plejáde hlúposti pôjdu večer v správach zábery môjho dymiaceho sa bytu. A susedia, no možno úplne cudzí ľudia, budú vonku postávať dookola, fotiť si to alebo nariekať, aj keď sa ich to netýka tak ako mňa. Ale ja tam, našťastie, nebudem.

Pozriem sa na skrinku v obývačke. V pivovom pohári si pláva rybka, no nezdá sa, že by bola spokojná, lebo pláva akosi prirýchlo a zmätene. Hovorí sa, že rybka má asi päťsekundovú pamäť, ale pri tejto si už nie som celkom istá. Príde mi na um, že tu nemám jej potravu. A vzápätí, že sa nemám kde vrátiť, aby som jej ju zobrala. Celé mi to rozum akosi odmieta prijať. Asi mi to naozaj dôjde až neskôr. Kde vlastne teraz budem bývať?! Môžem sa vrátiť k rodičom... Doriti! Musím sa k nim vrátiť. Neviem si predstaviť, že keď som si už zvykla žiť sama, budem sa im zase musieť prispôsobovať, znášať ich starostlivosť, ktorá ma v podstate obmedzuje, znášať ich maniere, počnúc od komentovania televízneho programu až po otcovo ranné spievanie v kúpeľni, znášať ich kontrolu nad mojím životom. Keď si na to pomyslím, dostanem chuť opiť sa, no pri nich asi nebudem môcť ani to. Na druhej strane, môžem byť rada, že mám kde bývať, že rodičia bývajú odo mňa

len polhodinu autom, takže chodiť do práce nebude až taký problém.

Po chvíli tupého civenia do steny ku mne podíde otec s pohárom whisky, vraj to mám vypiť naraz. Tak aj urobím – a hneď mi doleje ďalší. Možno to s tým opitím nebude až taký problém.

Takto to ide až do večera – mama, otec, starká, starký, Bela, Robo, ich sústrastné pohľady, whisky, telka, plávajúca ryba... Až kým vo večerných správach naozaj všetci uvidíme môj dymiaci byt a ľudí postávajúcich dole, presne tak, ako som si to predstavovala. A reportérka s bezchybnou výslovnosťou hovorí do mikrofónu, že byt je celkom zničený a odhadovaná škoda je neznáma.